

Предъ централния иконостасъ се намира невысока естрада, покрита съ мраморна мозаика, и съ петъ стъпала отъ тъмнозеленъ мраморъ.

Страничните (южниятъ и северниятъ) иконостаси иматъ сжщата художествена изработка и сж направени отъ сжщитѣ материали, както и централния иконостасъ, само че сж по-малки. За разлика отъ първия, тукъ иконитѣ сж рисувани отъ български художници: на северния — отъ проф. Ив. Мърквичка и на южния — отъ проф. А. Митовъ.

Вжтрешната орнаментика на храма-памятникъ, както и стенната му живопись, се отличаватъ съ необикновена красота и великолепие. Нищо не е изпуснато изъ предвидъ и не сж пожалени никакви срѣдства, за да се направи отъ него едно трайно и високохудожествено архитектурно произведение, което не само да извика удивлението на съвременниците, но и да преживѣе вѣковетѣ.

Като на творения съ висока художествена стойностъ по отношение на фресковата живопись въ храма-памятникъ, които привличатъ вниманието на посетителя, ще посочимъ на картинитѣ: „Сватбата въ Кана Галилейска“, отъ руския художникъ В. Болотновъ, шедьовра на всички рисунки. Намира се въ дѣсната (южната) частъ на храма, подъ полукупола. „Дванадесетгодишниятъ Исусъ Христосъ въ храма“, отъ проф. Ив. Мърквичка. Намира се въ лѣвата (северната) частъ на храма-памятникъ, подъ полукупола. „Богъ Саваотъ“, отъ проф. М. Мясоедовъ — на централното кубе. „Съживѣването на девицата“, отъ проф. Коринъ — въ лѣво на хоровата естрада; „Лазаровото възкресение“, сжщо отъ проф. Коринъ — въ дѣсно на хоровата естрада; „Страшниятъ сждъ“, отъ Васнецова — на западната стена, надъ хоровата естрада; „Воздвижение на Св. Кръсть“, отъ Хр. Берберовъ. Околовръстъ на централното кубе, върху крепящитѣ го четири пандантиви, се намиратъ картинитѣ: „Преображение Господне“, отъ Д. Кипликъ; „Съшествие въ Ада“, отъ Шелкови; „Възнесение Господне“, отъ А. Киселевъ и „Съшествие на Св. Духъ“, отъ проф. Коринъ.

Въ срѣдния престолъ на олтаря се намиратъ картинитѣ: „Спасителтъ и Апостолитѣ“, отъ проф. М. Судковски, „Св. Богородица“ отъ И. Мърквичка, „Исусъ Христосъ“ отъ В. М. Васнецовъ, „Снятието отъ кръста“, отъ Шолковий и др.

Оевенъ горепосоченитѣ картини и образи, храмътъ-памятникъ „Св. Ал. Невски“ е изпълненъ съ много образи на светии, изрисувани по арките и корнизитѣ, както и съ много и най-различни декоративни мотиви. Такива има и въ външната му частъ — всички работа на наши художници. Така,

високо на фасадата, подъ камбанарията, се намира мозаичниятъ образъ на „Св. Ал. Невски“, който е изработенъ по проекта на художника проф. А. Митовъ, а долу, надъ главнитѣ входни врати, въ перистила, стоятъ мозаичнитѣ образи на Исуса Христа и апостолитѣ Петъръ и Павелъ. Първиятъ е направенъ по проекта на П. Клисуровъ, а последнитѣ два — по проектитѣ на Ц. Тодоровъ и Н. Петровъ. Отлѣва страна на сжщитѣ врати се намиратъ образитѣ на Св. София и дъщеритѣ ѝ: Вѣра, Надежда и Любовь, направени по проектитѣ на Ст. Ивановъ, а отъ дѣсната имъ страна — Седмочисленицитѣ: Св. Св. братя Кирилъ и Методий и ученицитѣ имъ: Климентъ, Наумъ, Сава, Гораздъ, Ангеларий — направени по проекта на Ст. Ивановъ.

Надъ страничните лѣва и дѣсна западни врати се намиратъ мозаичнитѣ образи на Св. Петка и Св. Евдокия, направени по проектитѣ на Н. Мариновъ и В. Димовъ.

Надъ дветѣ северни врати се намиратъ мозаичнитѣ образи на: Св. Георги Нови, Св. Николай Софийски и Св. Теодосий Търновски — първиятъ и вториятъ изработени по проектитѣ на Хр. Берберовъ, а последниятъ — по проекта на Ст. Ивановъ. Надъ дветѣ южни врати се намиратъ мозаичнитѣ образи на българскитѣ светци отъ Македония: Св. Иларионъ Мъгленски, Св. Гавраилъ Лѣсковски, Св. Иоакимъ Осоговски и Св. Прохоръ Пшински. Първиятъ е изработенъ по проекта на Ас. Бѣлковски, а последнитѣ три — по проектитѣ на А. Розенталъ.

Мозаикитѣ на всички тѣзи образи въ темпонитѣ надъ входнитѣ врати сж изработени въ Венеция.

Една отъ украситѣ на храма-памятникъ, покрай многобройната мраморна и рисувателна орнаментика, и кавалетната и фрескова живопись, сж и многото скъпи полиелеи, отъ които най-голѣмиятъ и най-разкошниятъ, който се намира подъ централното кубе, има надъ 3 метра диаметъръ. Полиелеитѣ сж въ византийски стилъ и сж работени въ Германия (Мюнхенъ).

Подъ храма-памятникъ се намира обширно подземие, въ което се влиза отъ северната галерия по стълба отъ сивъ карарски мраморъ. Тукъ, между другото, сж опредѣлени мѣста за 99 гроба, въ които, следъ като бждатъ иззидани и облицовани съ мраморъ, ще бждатъ погребвани заслужили на отечеството си българи. Въ гробоветѣ ще бждатъ поставени и коститѣ на онѣзи знаменити люде, които почиватъ по разнитѣ краища на страната.

Тука му е мѣстото да отбележимъ, че къмъ срѣдата на Голѣмата война, а именно на 4 мартъ 1916 г. Народното събрание, по предложение на Министерския съветъ, ре-